

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 4 Μαρτίου 2015, με την εξής σύνθεση : Νικόλαος Αγγελάρας, Πρόεδρος, Φλωρεντία Καλδή, Ιωάννης Σαρμάς, Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη, Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη και Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής (εισηγητής), Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφianού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Βασιλική Προβίδη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 27 Δεκεμβρίου 2013 (αβδ .../27-12-2013) αίτηση αναιρέσεως:

του Θ. Α. του ..., κατοίκου ..., οδός ... αριθ. ..., ο οποίος παρέστη δια του πληρεξουσίου δικηγόρου Μιχάλη Δημητρακόπουλου (ΔΣΑ 12512),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παρέστη δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει την αναίρεση της 4428/2013 απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσείοντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως αναιρέσεως.

Τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης και

Το Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 4.3.2015 γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης εκτός από τον Πρόεδρο Νικόλαο Αγγελάρα και την Αντιπρόεδρο Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη, που αποχώρησαν από την υπηρεσία λόγω ορίου ηλικίας, καθώς και την Αντιπρόεδρο Φλωρεντία Καλδή και τη Σύμβουλο Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

1. Με την υπό κρίση αίτηση, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το .../2014 διπλότυπο είσπραξης της Δ.Ο.Υ. ...), όπως αναπτύσσεται με το νομίμως κατατεθέν από 9-3-2015 υπόμνημα, ζητείται η αναίρεση της 4428/2013 απόφασης του V Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την απόφαση αυτή έγινε δεκτή η από 17-11-2011 αίτηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και καταλογίστηκε ο ήδη αιτών με το ποσό των 4.973.500 ευρώ, που αντιστοιχεί σε ισόποσο περιουσιακό όφελος το οποίο ο ανωτέρω, ως δημοσιογράφος και μέτοχος εταιρειών που εκδίδουν έντυπα πανελλήνιας κυκλοφορίας, απέκτησε, χωρίς να δικαιολογείται η νόμιμη προέλευσή του. Η υπό κρίση αίτηση έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει, κατ' αντιμωλίαν των διαδίκων, να εξετασθεί κατά την ουσιαστική της βασιμότητα.

2. Με σειρά αλληλοδιαδόχως ψηφισθέντων περί πόθεν έσχες νόμων (ν. 4351/1964 'Περί προστασίας της τιμής του πολιτικού κόσμου της Χώρας'', ν. 1738/1987, ν. 2429/1996 και ν. 3213/2003) και με σκοπό την καταπολέμηση της διαφθοράς στον δημόσιο εν γένει βίο, καθορίσθηκαν οι κατηγορίες προσώπων, τα οποία υποχρεούνται σε ετήσια υποβολή δηλώσεων για την περιουσιακή τους κατάσταση, τα όργανα και η διαδικασία ελέγχου των δηλώσεων αυτών, καθώς και οι ποινικές και αστικές (χρηματικές) κυρώσεις που επιβάλλονται στους υποχρέους, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι δεν δύνανται να δικαιολογήσουν τη νόμιμη προέλευση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από τους ίδιους ή τα μέλη της οικογενείας τους (σύζυγος και ανήλικα τέκνα). Με το άρθρο 24 του προϊσχύσαντος περί πόθεν έσχες ν. 2429/1996 διευρύνθηκε ο κύκλος των υπόχρεων προς υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης προσώπων και συμπεριελήφθησαν το πρώτον, πέραν των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, και υψηλόβαθμα διευθυντικά στελέχη των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι ιδιοκτήτες και μέτοχοι μέσω μαζικής ενημέρωσης καθώς και οι δημοσιογράφοι. Με τον ήδη ισχύοντα ν. 3213/2003

ορίζεται, στο άρθρο 1, ότι σε δήλωση περί της περιουσιακής τους κατάστασης υποχρεούνται, πέραν διαφόρων κατηγοριών δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων (υπουργοί, βουλευτές, δικαστικοί λειτουργοί, δήμαρχοι κ.λπ.), και «ιγ) Οι μέτοχοι και εταίροι κάθε μορφής εταιρειών, οι οποίες κατέχουν άδεια λειτουργίας τηλεοπτικών σταθμών ... καθώς και λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών. ιδ) Οι μέτοχοι και εταίροι κάθε μορφής εταιρειών, οι οποίες εκδίδουν ημερήσια ή περιοδικά έντυπα πανελλήνιας ή τοπικής κυκλοφορίας. ιε) Οι δημοσιογράφοι μέλη των οικείων ενώσεων συντακτών, καθώς και όσοι παρέχουν δημοσιογραφικές υπηρεσίες σε επιχειρήσεις έκδοσης εντύπων ή σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα ενημέρωσης με σύμβαση εργασίας ή έργου ...». Εξάλλου, στο μεν άρθρο 4 του ως άνω νόμου προβλέπονται οι ποινικές κυρώσεις εις βάρος του κατά τα ανωτέρω αθεμίτως πλουτίσαντος, με παρεπόμενη ποινή τη δήμευση του άδηλης προέλευσης κινητού ή ακινήτου πράγματος (παρ. 2), στο δε άρθρο 6, υπό τον τίτλο 'Καταλογισμός', ορίζεται ότι: «1. Εις βάρος του ελεγχομένου καταλογίζεται χρηματικό ποσό ίσης αξίας με το περιουσιακό όφελος, το οποίο απέκτησε ο ίδιος, ο/η σύζυγός του ή ανήλικο τέκνο του και του οποίου η προέλευση δεν δικαιολογείται. 2. Σε περίπτωση ποινικής καταδίκης κατά την παρ. 1 του άρθρου 4, καταλογίζεται σε βάρος του καταδικασθέντος χρηματικό ποσό ίσο με το περιουσιακό όφελος που αποκόμισε, εφόσον αυτό δεν υπόκειται σε δήμευση κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου. 3. Ο καταλογισμός, ο οποίος προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2, γίνεται υπέρ του Δημοσίου από το αρμόδιο τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις» (βλ. την παρόμοια διατύπωση του άρθρου 12 του ν. 3213/2003 μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 10 του ν. 3849/2010 και τη νέα αρίθμηση

σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 5 του ίδιου νόμου). Τέλος, κατά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε στο περί του Τύπου άρθρο 14 του Συντάγματος, νέα ρύθμιση (παράγραφος 9), σύμφωνα με την οποία «Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά, όπως νόμος ορίζει. Νόμος προβλέπει τα μέτρα και τους περιορισμούς που είναι αναγκαίοι για την πλήρη διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση».

3. Περαιτέρω, στο άρθρο 94 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ενώ στο άρθρο 98 παρ. 1 περίπτ. στ' και ζ' του Συντάγματος ορίζεται ότι στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, τον έλεγχο των λογαριασμών των υπολόγων δημόσιας διαχείρισεως και υποθέσεων αστικής ευθύνης υπαλλήλων του Κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Από τη χρήση της λέξης "ιδίως" κατά την απαρίθμηση από τον συντακτικό νομοθέτη των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου συνάγεται ότι οι αρμοδιότητες αυτές απαριθμούνται ενδεικτικώς στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη και, συνεπώς, δεν αποκλείεται η ανάθεση στο Δικαστήριο της εκδικάσεως και άλλων κατηγοριών διαφορών ή υποθέσεων πέραν αυτών που ρητώς αναφέρονται στο Σύνταγμα. Προκειμένου δε να μη ανατραπεί το τεκμήριο της αρμοδιότητας εκδικάσεως των διοικητικών διαφορών που θεσπίζεται από το άρθρο 94 παρ. 1 του Συντάγματος υπέρ του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, οι διαφορές ή υποθέσεις που μπορεί να ανατίθενται

διά νόμου στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει πάντως να είναι συναφείς προς αυτές που διά ρητής συνταγματικής διατάξεως έχουν ανατεθεί σ' αυτό ή να προσιδιάζουν στη φύση και το χαρακτήρα του ως δημοσιονομικού δικαστηρίου. Τέτοιες δε διαφορές ή υποθέσεις είναι κυρίως αυτές που προκύπτουν από την άσκηση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθώς και αυτές που συνάπτονται με τον έλεγχο όσων υπόκεινται σε δημόσια λογοδοσία ή ευθύνονται σε αποζημίωση λόγω μη τήρησης δημόσιας υποχρέωσης αυτών. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, κατά την οποία οι δικαιοδοτικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου περιορίζονται μόνον σ' αυτές που ρητώς αναφέρονται στο άρθρο 98 παρ. 1 περίπτ. στ' και ζ' του Συντάγματος, αφενός μεν θα προσέκρουε στη χρήση της λέξεως "ιδίως" από τον συντακτικό νομοθέτη και συνεπώς θα ήταν *contra legem*, αφετέρου δε θα υποβάθμιζε τον κατά τα άρθρα 98 παρ. 3 και 100 παρ. 1 περ. δ' και ε' χαρακτήρα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως ενός εκ των κατά το Σύνταγμα τριών ανωτάτων δικαστηρίων, εμφανίζοντας αυτό ως αρμόδιο να εκδικάσει διαφορές ή υποθέσεις απολύτως περιορισμένου και ειδικού χαρακτήρα.

4. Εξάλλου, όπως συνάγεται από την κατά το άρθρο 90 παρ. 1, 2 και 5 του Συντάγματος κατοχύρωση του θεσμού της Γενικής Επιτροπείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, στον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί να ανατίθεται από τον νόμο η άσκηση ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων στις διαφορές ή υποθέσεις που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Από τον δικαστικό χαρακτήρα του θεσμού της Γενικής Επιτροπείας και της ιδιότητας του Γενικού Επιτρόπου ως ανώτατου δικαστικού λειτουργού, ισοτίμου με Πρόεδρο Ανωτάτου Δικαστηρίου, συνάγεται περαιτέρω ότι όταν ο

νομοθέτης αναθέτει στο όργανο αυτό την άσκηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο αιτήσεως καταλογισμού κατά ευθυνομένου έναντι δημοσίου φορέως προσώπου, του οποίου η ευθύνη προέκυψε ύστερα από έλεγχο διενεργηθέντα από διοικητική αρχή, ο Γενικός Επίτροπος δεν ασκεί την αίτηση αυτή ως απλός διαμεσολαβητής μεταξύ της Διοικήσεως και του Δικαστηρίου, αλλά μόνον εφόσον υιοθετήσει το εκ του διοικητικού ελέγχου συνταχθέν πόρισμα, το οποίο δύναται να τροποποιήσει ή συμπληρώσει ή αναπέμψει προς περαιτέρω συμπλήρωση. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι η κατά τα προεκτεθέντα ανοιγομένη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκη προκύπτει από την άσκηση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δοθέντος ότι ο Γενικός Επίτροπος αυτού ασκεί την αίτηση καταλογισμού ύστερα από διενεργηθέντα έλεγχο, τον οποίο, αν και δεν διενήργησε ο ίδιος, έχει εν τούτοις ενσωματώσει στις εργασίες της υπηρεσίας της οποίας προΐσταται και υιοθετήσει, ύστερα από ιδία κρίση, τα πορίσματά του.

5. Συναφώς, στο άρθρο 94 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ότι στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές. Κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, δεν αποτελεί ιδιωτική, αλλά διοικητική, η διαφορά που προκύπτει όταν ο κοινός νομοθέτης, για λόγους που δεν αντιτίθενται στο Σύνταγμα, επιβάλλει σε ιδιώτη, που δεν έχει την ιδιότητα δημοσίου οργάνου, ούτε διαχειρίζεται δημόσιο χρήμα, πλην όμως η δραστηριότητά του εκτείνεται πέραν της ιδιωτικής σφαίρας, εξικνούμενη στην άσκηση οικονομικής εξουσίας, λειτούργημα ή υποχρέωση που σχετίζεται με την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος και, ως συνέπεια αυτών, θεσπίζεται έλεγχος από δημόσια αρχή της λογοδοσίας του. Η διαφορά που γεννάται από τον κατά τα ανωτέρω έλεγχο και

την οικεία ευθύνη είναι, λόγω της μονομερούς, εξαναγκαστικής φύσης των σχέσεων που προκύπτουν, διοικητική, μπορεί δε από τον κοινό νομοθέτη να ανατίθεται η εκδίκασή της στο Ελεγκτικό Συνέδριο, με βάση την κατά το άρθρο 98 παρ. 1 περίπτ. στ' και ζ' ενδεικτική απαρίθμηση των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων αυτού, δοθέντος ότι η οικεία κατηγορία διαφορών είναι συναφής προς αυτές που εκδικάζονται κατά ρητή συνταγματική διάταξη από το Δικαστήριο, ως αναφερομένη στον έλεγχο και την ευθύνη προσώπων, τα οποία, λόγω της επιρροής που ασκούν στο δημόσιο βίο, υπάγονται σε απόδοση λογαριασμών και λογοδοσία.

6. Στο άρθρο 14 παρ. 9 του Συντάγματος, όπως προέκυψε από την κατά το από 6 Απριλίου 2001 ψήφισμα αναθεώρησης αυτού, ορίζεται ότι το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά ως νόμος ορίζει, καθώς και ότι νόμος προβλέπει τα μέτρα και τους περιορισμούς που είναι αναγκαίοι για την πλήρη διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση. Εξ άλλου, το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, στην παράγραφο 1 του οποίου κατοχυρώνονται οι ελευθερίες έκφρασης, ορίζει, στην παράγραφο 2 αυτού, ότι η άσκηση των ελευθεριών έκφρασης συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες και δύναται να υπαχθεί σε διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς και κυρώσεις, μεταξύ των άλλων, και για την πρόληψη του εγκλήματος, εφόσον τα σχετικά μέτρα είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία. Από τις διατάξεις που παρατέθηκαν προκύπτει καταρχήν ότι λόγω του δυσχερώς διακριτού, αν μη αδιακρίτου, της σχέσης μεταξύ αφενός της χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης καθ' εαυτήν και αφετέρου της

περιουσίας των υπευθύνων των μέσων ενημέρωσης, είναι κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ θεμιτή η υπαγωγή των υπευθύνων των μέσων ενημέρωσης σε καθεστώς δημόσιας παρακολούθησης της περιουσιακής καταστάσεως αυτών και ελέγχου της προέλευσης των περιουσιακών τους στοιχείων.

7. Ως συνακόλουθο ενός κατά τα ανωτέρω συστήματος δημόσιας παρακολούθησης και ελέγχου της περιουσιακής κατάστασης των υπευθύνων των μέσων ενημέρωσης, δύναται περαιτέρω να θεσπισθεί από τον κοινό νομοθέτη ότι τα εν λόγω πρόσωπα τότε μόνον είναι νόμιμοι φορείς των περιουσιακών στοιχείων των οποίων εμφανίζονται ως δικαιούχοι, όταν είναι σε θέση να δικαιολογήσουν επαρκώς την πηγή προέλευσης αυτών και τον τρόπο περιέλευσής τους στην περιουσία τους, έτσι ώστε αν δεν μπορούν να ικανοποιήσουν αυτήν την προϋπόθεση, να μη δικαιούνται να κατέχουν στοιχεία αντίστοιχης περιουσιακής αξίας, τα οποία, συνεπώς, υποχρεούνται να αποχωρισθούν από την περιουσία τους, προκειμένου αυτά να περιέλθουν στην περιουσία της Πολιτείας. Ο κατά τα ανωτέρω περιορισμός στο δικαίωμα υπευθύνου μέσου ενημέρωσης να προσκτάται περιουσιακά στοιχεία εξυπηρετεί κατά τρόπο πρόσφορο τον θεμιτό κατά το Σύνταγμα σκοπό της διασφάλισης της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση, δεν αποτελεί δε δυσανάλογο περιορισμό του κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος και το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ δικαιώματος αυτού στην ιδιοκτησία, όταν θεσπίζεται κατά τρόπο σαφή στον νόμο, αποσκοπεί στη θεραπεία επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης, δεν εμποδίζει την άσκηση των κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ελευθεριών του υποκειμένου σ' αυτόν και δεν συνεπάγεται επιβολή υπερβολικών διαδικαστικών όρων και προϋποθέσεων.

8. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, οι προβαλλόμενοι με την υπό κρίση αίτηση ισχυρισμοί: α) ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν έχει δικαιοδοσία εκδικάσεως των εκ του "πόθεν έσχες" αναφυομένων διαφορών όταν η υπόθεση αφορά σε έλεγχο της περιουσιακής καταστάσεως ιδιωτών και β) ότι οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 3213/2003, με τις οποίες καθιερώνεται ο καταλογισμός για το μη δυνάμενο να δικαιολογηθεί περιουσιακό όφελος εις βάρος των δημοσιογράφων και μετόχων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του τύπου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ως προς τους οποίους δεν προκύπτουν οικονομικές συναλλαγές με το Δημόσιο και τα εν γένει δημόσια νομικά πρόσωπα, είναι αντίθετες προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 περί οικονομικής και επαγγελματικής ελευθερίας, 14 παρ. 2 περί προστασίας της ελευθεροτυπίας, καθώς και προς τα άρθρα 17 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος και 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ περί προστασίας της ιδιοκτησίας, είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι. Τα αυτά δεχθέν και το δικάσαν Τμήμα, ήτοι ότι το Ελεγκτικό είναι το δικαιοδοτούν Δικαστήριο ως προς τις εκ του "πόθεν έσχες" ως άνω αναφύομενες διαφορές και ότι δεν είναι αντίθετες προς το Σύνταγμα οι νομοθετικές διατάξεις που επιβάλλουν στους δημοσιογράφους τόσο την υποχρέωση ετήσιας υποβολής δηλώσεως περί της περιουσιακής τους κατάστασης, όσο και τον καταλογισμό τους για το περιουσιακό τους όφελος, του οποίου η νόμιμη προέλευση δεν δύναται να δικαιολογηθεί, ορθά τις σχετικές διατάξεις ερμήνευσε και εφάρμοσε.

9. Κατά τη γνώμη των Αντιπροέδρων Χρυσούλας Καραμαδούκη, Μαρίας Βλαχάκη και Άννας Λιγωμένου και των Συμβούλων Ασημίνας Σαντοριναίου, Σταματίου Πουλή, Κωνσταντίνας Ζώη και Βιργινίας Σκεύη, το Ελεγκτικό

Συνέδριο στερείται δικαιοδοσίας για την εκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως. Ειδικότερα, το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως ειδικής δικαιοδοσίας δικαστήριο (άρθ. 94 παρ. 1 και 98 του Συντάγματος) εκδικάζει ευθέως εκ του Συντάγματος τρεις κατηγορίες διαφορών, ήτοι α) τις συνταξιοδοτικές, β) τις αναφύομενες εκ του ελέγχου των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων και γ) τις αφορώσες στην αστική ευθύνη των δημοσίων εν γένει υπαλλήλων έναντι του Δημοσίου. Επιπροσθέτως, εκδικάζει τις διαφορές που του ανατίθενται από τον κοινό νομοθέτη, αρκεί αυτές να προσιδιάζουν στη δημοσιονομική του φύση και να είναι συναφείς με τις ρητώς κατοχυρούμενες στο Σύνταγμα λοιπές δικαιοδοτικές του αρμοδιότητες (βλ. και ΑΕΔ 5/1999). Ενόψει αυτών, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (σχ. Ολομ. 2825/2006, 3649/2013, 1753/2015, 6449/2015), δεν είναι αντίθετες προς το Σύνταγμα οι διατάξεις τυπικού νόμου με τις οποίες ανατίθενται στο Ελεγκτικό Συνέδριο διαφορές που αναφύονται από τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, καθόσον οι διαφορές αυτές αφενός μεν άπτονται, προεχόντως, της διαφάνειας ως προς τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος, για τον έλεγχο της οποίας το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι το εκ του Συντάγματος αρμόδιο δικαστικό όργανο, αφετέρου δε είναι συναφείς με αυτές της αστικής ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων, δοθέντος ότι από το νομοθέτη τεκμαίρεται, μαχητώς, ότι το μη δυνάμενο να δικαιολογηθεί περιουσιακό όφελος, που ο ελεγχόμενος δημόσιος λειτουργός ή υπάλληλος απέκτησε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας, προέρχεται από τη διάπραξη αθέμιτων εις βάρος και επί ζημία του Δημοσίου συναλλαγών και ότι η επιβολή του καταλογισμού αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ζημίας αυτής. Στις περιπτώσεις όμως των υπόχρεων σε δήλωση περιουσιακής

κατάστασης ιδιωτών, κατά το μέτρο που δεν προκύπτει ούτε προϋποτίθενται οικονομικές συναλλαγές αυτών με το Δημόσιο, το άδηλης προέλευσης περιουσιακό απόκτημα δεν είναι ούτε μπορεί να συνιστά ζημία του Δημοσίου, δοθέντος ότι ελλείπει κάθε αιτιώδης σύνδεσμος αυτού (αποκτήματος) με οικονομικές δοσοληψίες με το Δημόσιο. Συνακολούθως, ο επιβαλλόμενος καταλογισμός δεν είναι ούτε μπορεί να είναι αποζημιωτικός, ήτοι να αποβλέπει στην αποκατάσταση της ζημίας που εκ της παρανόμου συμπεριφοράς του ένα πρόσωπο προκάλεσε εις βάρος του Δημοσίου. Συνεπώς, ο επιβαλλόμενος στις περιπτώσεις αυτές εις βάρος των ιδιωτών καταλογισμός έχει αμιγώς τον χαρακτήρα της κύρωσης, ήτοι ενός κακού που επιβάλλεται στα έννομα αγαθά ενός προσώπου ως αποτέλεσμα της παράβασης από μέρους του ενός κανόνα δικαίου, με σκοπούς την γενική και ειδική πρόσληψη. Κατά το μέτρο, επομένως, που με τον ως άνω καταλογισμό ούτε επιδιώκεται η αποκατάσταση της προκληθείσης εις βάρος του Δημοσίου ζημίας ούτε αποτελεί αποτέλεσμα της δημόσιας λογοδοσίας του καταλογισθέντος, ήτοι της διαχείρισης εκ μέρους του δημοσίου χρήματος ή υλικού, το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν έχει δικαιοδοσία εκδικάσεως των σχετικώς αναφερομένων διαφορών.

10. Κατά τη γνώμη της Αντιπροέδρου Μαρίας Βλαχάκη και του Συμβούλου Σταματίου Πουλή, οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 3213/2003, με τις οποίες προβλέπεται ο καταλογισμός υπέρ του Δημοσίου κατηγορίας ιδιωτών για τα μη δυνάμενα να δικαιολογηθεί η απόκτηση περιουσιακά τους στοιχεία, χωρίς ταυτοχρόνως να απαιτείται και να προϋποτίθενται οι οικονομικές συναλλαγές των ιδιωτών αυτών με το Δημόσιο, είναι αντίθετες προς τα άρθρα 17 παρ. 1 (προστασία της ιδιοκτησίας) και 25 παρ. 1 (αρχή της αναλογικότητας) του

Συντάγματος καθώς και προς το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα, όσον αφορά στους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, οι οποίοι εκ των πραγμάτων συνδέονται με το κράτος, το Ελεγκτικό Συνέδριο παγίως έχει δεχθεί (σχ. Ολομ. 2825/2006, 3649/2013, 1753/2015, 6449/2015) ότι οι σχετικές περί πόθεν έσχες ρυθμίσεις προϋποθέτουν μεν επέμβαση και έλεγχο στην περιουσία καθώς και στην ιδιωτική ζωή του ελεγχομένου, χωρίς παραλλήλως να τίθεται ως προϋπόθεση η διαπίστωση τελέσεως από τον τελευταίο ποινικώς κολάσιμων πράξεων, πλην όμως, ενόψει του εντόνου δημοσίου συμφέροντος για την καταπολέμηση και περιορισμό της διαφθοράς στο δημόσιο βίο και πάταξης των αθέμιτων εις βάρος του Δημοσίου συναλλαγών καθώς και του ότι ο σχετικός καταλογισμός επιβάλλεται από την ανεξάρτητη δικαστική εξουσία (Ελεγκτικό Συνέδριο), δικαιολογείται κατά τη στάθμιση και εκτίμηση των σχετικώς αντικρουομένων αγαθών (ατομικό δικαίωμα με σκοπούς γενικού συμφέροντος) η ως άνω επέμβαση, εξικνουμένη μάλιστα, συντρεχούσης περιπτώσεως, σε στέρηση της ιδιοκτησίας. Κρίθηκε, επίσης, ότι το τιθέμενο από το νομοθέτη τεκμήριο, ότι δηλαδή το μη δυνάμενο να δικαιολογηθεί η προέλευσή του περιουσιακό όφελος του δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου προέρχεται από αθέμιτες εις βάρος του Δημοσίου συναλλαγές, είναι συνταγματικώς ανεκτό και μη αντίθετο προς την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι είναι αφενός μεν μαχητό, αφού παρέχεται στον ελεγχόμενο η δυνατότητα να το ανατρέψει ανταποδεικτικώς, προσκομίζοντας τα αναγκαία στοιχεία, αφετέρου δε, ενόψει του εντόνου δημοσίου σκοπού για την καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο βίο, ότι δεν είναι προδήλως ακατάλληλο ή αδόκιμο ούτε υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη του εν

λόγω σκοπού μέτρο (π.ρ.β.λ. ΕΔΔΑ, Gogitidze and others κατά Γεωργίας/12-5-2015, βλ. και άρθρο 20 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC), η οποία κυρώθηκε με το ν. 3666/2008, όπου όμως, σε όλες τις περιπτώσεις, υποκείμενο του εγκλήματος του παράνομου πλουτισμού είναι οι δημόσιοι λειτουργοί και όχι οι ιδιώτες). Οι ως άνω όμως παραδοχές δεν μπορεί να τύχουν εφαρμογής στις περιπτώσεις ιδιωτών, καθόσον δεν είναι συνταγματικώς ανεκτό να εξομοιώνεται, εκ μέρους του νομοθέτη, η μεταχείριση των άδηλης προέλευσης αποκτημάτων ενός δημόσιου λειτουργού με τα αντίστοιχα αποκτήματα ενός ιδιώτη, για τον οποίο δεν προκύπτει οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή με το Δημόσιο. Η στέρηση από τον ιδιώτη του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, χωρίς την προϋπόθεση του προηγούμενου ποινικού κολασμού για αθέμιτες σε βάρος του Δημοσίου συναλλαγές και ακόμη περισσότερο, όπως με το επίμαχο νομοθέτημα, χωρίς να προϋποτίθεται οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή του με το Δημόσιο, διαταράσσει κάθε δυνατή και δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος για καταπολέμηση της διαφθοράς και του ατομικού δικαιώματος για προστασία της ιδιοκτησίας(σχ. ΕΔΔΑ, Pressos Compania Naviera S.A. κ. Βελγίου-20.11.1995, James κ.ά. κ. Ηνωμένου Βασιλείου -21-2-1986), ενώ οι ιδιώτες και ταυτοχρόνως υπόχρεοι σε δήλωση "πόθεν έσχες", χωρίς οικονομικές δοσοληψίες με το Δημόσιο, υφίστανται "ένα ειδικό και υπερβολικό βάρος" (σχ. ΕΔΔΑ, Depalle v. Γαλλίας-29.3.2010), χωρίς μάλιστα να είναι σαφείς οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επιτάσσουν την επιβολή του ειδικού αυτού βάρους, ήτοι του καταλογισμού (δήμευσης) του άδηλης προέλευσης αποκτήματος αντί της φορολόγησής του κατά τις ισχύουσες διατάξεις. Όσον αφορά, ειδικότερα, στους

δημοσιογράφους, συντρέχει μεν εύλογο δημόσιο συμφέρον για τη διασφάλιση της διαφάνειας ως προς την οικονομική κατάσταση και τους τρόπους χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης, όπως εξάλλου αποτυπώθηκε με τις ρυθμίσεις της παραγράφου 9 του άρθρου 14 του Συντάγματος κατά την αναθεώρηση του 2001, και ως εκ τούτου είναι αναμφιβόλως θεμιτή η υπαγωγή των υπευθύνων των μέσων ενημέρωσης και των δημοσιογράφων σε καθεστώς δημόσιας παρακολούθησης της περιουσιακής τους καταστάσεως, πλην όμως η επιβαλλόμενη εις βάρος τους κύρωση χωρίς να προσαπαιτείται αιτιώδης συνάφεια του άδηλης προέλευσης αποκτήματος με αθέμιτες οικονομικές τους συναλλαγές με το Δημόσιο, δεν μπορεί να εξικνείται μέχρι την παντελή υπέρ του Δημοσίου αφαίρεση και κατ' ουσίαν δήμευση του επίμαχου περιουσιακού στοιχείου.

11. Στην υπό κρίση υπόθεση, το δικάσαν Τμήμα, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα (υπό τις σκέψεις 12-17):

12. Ο ήδη αναιρεσείων (δημοσιογράφος και μέτοχος εταιρειών που εκδίδουν έντυπα πανελλήνιας κυκλοφορίας) κατέθεσε σε μετρητά, στο υποκατάστημα της Τράπεζας ... στο ..., στις 20-7-2007, το συνολικό ποσό των 4.973.500 ευρώ, επικαλούμενος ως πηγή προέλευσής του την πώληση προς τον εφοπλιστή μετοχών της ανώνυμης εταιρείας που εξέδιδε την εφημερίδα "...", γεγονός για το οποίο δεν προσκόμισε νόμιμα παραστατικά στοιχεία. Ενόψει του ύψους του ποσού, η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας ενημέρωσε σχετικώς, στις 2-8-2007, την Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητας (άρθ. 7 του ν. 3424/2005), ενώ έρευνα διενεργήθηκε από την

Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε. και ήδη Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος – ΣΔΟΕ) του Υπουργείου Οικονομικών (άρθ. 30 του ν. 3296/2004 και 2 παρ. 1 και 2 του π.δ. 85/2005). Στο πλαίσιο της εν λόγω έρευνας, ο αναιρεσείων κατέθεσε το από 23-1-2008 υπόμνημα, ισχυριζόμενος ότι το κατατεθέν χρηματικό ποσό προέρχεται από νόμιμα και φορολογηθέντα εισοδήματά του. Επισύναψε δε πίνακα με τίτλο «Ανακεφαλαίωση εισοδημάτων και τεκμηρίων», ο οποίος αφορούσε στα οικονομικά του στοιχεία για τα οικονομικά έτη από το 1997 έως και το έτος 2007 (καθώς και το πρώτο εξάμηνο του οικονομικού έτους 2008, που επρόκειτο να δηλωθεί στην τότε έτι μη κατατεθείσα φορολογική του δήλωση) και απεικόνισε τα εισοδήματά του, τις αγοραπωλησίες του, τα φορολογικά του τεκμήρια και το κατ' έτος υπόλοιπο. Κατά τον εν λόγω Πίνακα, το υπόλοιπο προς ανάλωση ποσό ανήρχετο στο ύψος των 7.150.345,75 ευρώ και υπερκάλυπτε τις επίμαχες καταθέσεις, λαμβάνοντας πάντως ως υπόλοιπο έναρξης (υπόλοιπο από τα οικονομικά έτη 1981 έως 1996) το ποσό των 1.500.000 ευρώ.

13. Εν συνεχεία, διατάχθηκε η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης προς διακρίβωση τυχόν τέλεσης αξιόποινων πράξεων και ιδίως της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (άρθρ. 1 και 2 του ν. 2331/1995, ως ίσχυε) ή της φοροδιαφυγής (άρθρ. 17 παρ. 1 του ν. 2523/1997). Κατά την προκαταρκτική εξέταση, ο διενεργών αυτή Εισαγγελέας ζήτησε, με το .../ 7-2-2008 έγγραφο, από τον Γενικό Διευθυντή της Οικονομικής Επιθεώρησης Αθηνών τη διενέργεια ειδικού ελέγχου για τη διερεύνηση της ακρίβειας των στοιχείων του κατατεθέντος υπομνήματος, ιδίως δε των αναφερόμενων στον συνημμένο σε αυτό πίνακα οικονομικών στοιχείων. Κατά τον έλεγχο αυτό, ο

οποίος ολοκληρώθηκε με τη σύνταξη της από 14.4.2008 έκθεσης ελέγχου της Οικονομικής Επιθεώρησης Αθηνών: α) δεν κατέστη δυνατή η επαλήθευση του ποσού των 1.500.000 ευρώ, που ο ανωτέρω επικαλείτο ως πλεόνασμα εισοδήματος για τη χρονική περίοδο από το οικονομικό έτος 1981 έως το 1996, δεδομένου ότι, σύμφωνα με βεβαίωση της ΔΟΥ ... και της Γενικής Διεύθυνσης ΚΕ.ΠΥ.Ο., τόσο οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος όσο και τα εκκαθαριστικά σημειώματα μέχρι και το οικονομικό έτος 1993 είχαν καταστραφεί, ενώ ούτε ο ίδιος ο αναιρεσείων διέθετε αντίγραφα των φορολογικών του δηλώσεων για τα έτη αυτά και β) προσδιορίστηκε το υπόλοιπο κεφαλαίου για ανάλωση (περίσσευμα εισοδήματος) για τα οικονομικά έτη 1994 έως και 2007 (χρήσεις 1993 έως 2006), συμπεριλαμβανομένης και της περιόδου από 1.1.2007 έως 30.7.2007, στο συνολικό ύψος των 2.533.366,55 ευρώ, αντί του αναφερόμενου από τον ήδη αναιρεσείοντα, στο προμνησθέν από 28.1.2008 υπόμνημά του, ποσού των 7.150.345,75 ευρώ.

14. Κατόπιν νέας εισαγγελικής παραγγελίας (4-6-2008) προς διακρίβωση τυχόν τέλεσης του αδικήματος της φοροδιαφυγής, η ΥΠ.Ε.Ε. (ήδη ΣΔΟΕ) κατέληξε, στην από 20-10-2008 αναφορά προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών, ότι: α) το περίσσευμα εισοδήματος του ανωτέρω για τα οικονομικά έτη 1994 έως και 2007 (χρήσεις 1993 έως και 2006), συμπεριλαμβανομένου και του α' εξαμήνου του οικονομικού έτους 2008 (1.1.2007 έως 30.7.2007), πρέπει να περιοριστεί στο ποσό των 1.612.959,05 ευρώ (αντί των ως άνω 2.533.366,55 ευρώ), β) το ποσό των 3.360.540,95 ευρώ, που προκύπτει ως διαφορά μεταξύ του συνολικού ποσού των επίμαχων καταθέσεων (4.973.500 ευρώ) και του ποσού των 1.612.959,05 ευρώ, που προσδιορίστηκε ως υπόλοιπο κεφάλαιο προς

ανάλωση αποτελεί φορολογητέο εισόδημα (σχ. και η 13.5.2011 αναφορά του ΣΔΟΕ προς την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών καθώς και το από 11.4.2011 σημείωμα έγγραφων εξηγήσεων του ανωτέρω), αφού, σύμφωνα με το άρθ. 15 παρ. 3 του ν. 3888/2010, σε περίπτωση προσαύξησης περιουσίας που προέρχεται από άγνωστη πηγή και αιτία προέλευσης, εάν ο φορολογούμενος δεν αποδείξει τη νόμιμη προέλευση, η προσαύξηση αυτή φορολογείται ως εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα και γ) από τον έλεγχο δεν προέκυψε ότι κατά το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε των επίμαχων καταθέσεων πραγματοποιήθηκαν αναλήψεις από τραπεζικούς λογαριασμούς του ήδη αναιρεσείοντος, οι οποίες να δικαιολογούν την κατοχή τόσο σημαντικού χρηματικού ποσού εις χείρας του ούτε έγινε εκποίηση περιουσιακού στοιχείου έναντι αναλόγου ανταλλάγματος.

15. Παραλλήλως με τη διενεργηθείσα, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, προκαταρκτική εξέταση, διενεργήθηκε από την (τότε) αρμόδια Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3213/2003, ως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο), έλεγχος για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων της νομοθεσίας περί δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Από το διεξαχθέντα έλεγχο η Επιτροπή, στην .../26.6.2009 έκθεσή της, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το συνολικό ποσό των επίμαχων καταθέσεων (4.973.500 ευρώ σε μετρητά) είναι άδηλης προέλευσης, διότι αφενός «σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, δεν νοείται η κατοχή ενός τόσο σημαντικού χρηματικού ποσού εκτός τραπεζικού συστήματος», αφετέρου δεν προκύπτει ανάληψη αντίστοιχου με τις επίμαχες καταθέσεις ποσού από τους τραπεζικούς λογαριασμούς του καθ' ου ή της συζύγου του κατά τον χρόνο που προηγήθηκε της πραγματοποίησης αυτών, ενώ δεν διαπιστώθηκε η ύπαρξη αντίστοιχων

τραπεζικών καταθέσεων κατά το πρόσφατο παρελθόν, ούτε εξάλλου ο καθ' ου είχε δηλώσει κατοχή εις χείρας του οποιουδήποτε χρηματικού ποσού ως προϊόντος αποταμίευσης προηγούμενων ετών (βλ. σελ. 3 επ. της έκθεσης). Έκρινε δε, μεταξύ άλλων, η Επιτροπή ότι τα κατατεθέντα ποσά αποτελούν νέα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν εντός της χρήσης του έτους 2007 (οικον. έτος 2008), πλην όμως δεν δηλώθηκαν στη δήλωση περιουσιακής κατάστασης που ο καθ' ου υπέβαλε το έτος 2008, ως έσοδα του προηγούμενου έτους και, ως εκ τούτου, η εν λόγω δήλωση κρίθηκε ως ανακριβής. Επίσης, ως ανακριβής κρίθηκε και η, προηγηθείσα της ανωτέρω, δήλωση περιουσιακής κατάστασης του έτους 2007, καθόσον δεν δηλώθηκε, κατά την ημέρα υποβολής της δήλωσης του έτους αυτού (25.6.2007), το ποσό των 4.973.500 ευρώ, το οποίο, όπως ο καθ' ου ισχυρίζεται, κατείχε τότε ως «μαξιλάρι ασφαλείας» εις χείρας του ή οπουδήποτε αλλού, πριν από την πραγματοποίηση των επίμαχων καταθέσεων.

16. Βάσει της ανωτέρω έκθεσης ελέγχου, ασκήθηκε κατά του αναιρεσειόντος ποινική δίωξη για το αδίκημα της υποβολής ανακριβούς δήλωσης περιουσιακής κατάστασης κατά συρροή. Με την .../2011 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών ο αναιρεσειών καταδικάστηκε σε χρηματική ποινή 60.000 ευρώ, ως ενεργήσας εξ αμελείας, ενώ έγινε δεκτή η ελαφρυντική περίπτωση του άρθρου 84 παρ. 2 εδαφ. α' (έντιμη ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή) του Ποινικού Κώδικα.

17. Κατόπιν αυτών, το σύνολο των σχετικών εγγράφων (ως άνω .../2009 έκθεση, εκθέσεις και αναφορές της ΥΠ.Ε.Ε. και του Σ.Δ.Ο.Ε., οι φορολογικές δηλώσεις του αναιρεσειόντος κ.λπ.) διαβιβάστηκαν από τον Πρόεδρο της αρμόδιας πλέον (άρθ. 7 του ν. 3691/2008) Αρχής Καταπολέμησης της

Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο (.../22.7.2011 έγγραφο).

18. Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, με την από 17-11-2011 αίτησή του, ζήτησε τον καταλογισμό του ήδη αναιρεσεύοντος με το ποσό των 4.973.500 ευρώ (ποσό που κατατέθηκε στην Τράπεζα στις 20-7-2007), το οποίο αντιστοιχεί σε περιουσιακό όφελος του οποίου η προέλευση δεν δικαιολογείται. Η αίτηση αυτή έγινε στο σύνολό της δεκτή με την προσβαλλόμενη απόφαση.

19. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτό ότι ο καταλογισμός εις βάρος του ήδη αναιρεσεύοντος για τα μη δυνάμενα να δικαιολογηθεί η νόμιμη προέλευσή τους περιουσιακά του αποκτήματα δεν είναι αντίθετος προς την αρχή non bis in idem, καθόσον δεν πρόκειται για δεύτερη καταδίκη ερειδόμενη στα ίδια πραγματικά περιστατικά, ενώ οι παραλλήλως κινηθείσες εις βάρος του ανωτέρω διαδικασίες (ποινική, φορολογική και πόθεν έσχες) αφενός μεν είναι διαφορετικής φύσεως, αφού εκάστη αποβλέπει σε διαφορετικό σκοπό, αφετέρου δε καμία από αυτές δεν έχει καταλήξει σε δέσμευση ή καταλογισμό οποιουδήποτε ποσού.

20. Με το άρθρο 4 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο κυρώθηκε με το άρθρο Πρώτο του ν. 1705/1987 και απέκτησε υπερνομοθετική ισχύ (άρθ. 28 παρ. 1 του Συντάγματος), κατοχυρώνεται η αρχή non bis in idem, σύμφωνα με την οποία ουδείς επιτρέπεται να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ιδίου κράτους για ένα αδίκημα για το οποίο ήδη αθώωθηκε ή καταδικάσθηκε με

αμετάκλητη απόφαση (βλ. και άρθρα 57 παρ. 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και 50 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), ενώ σύμφωνα με τα παγίως γενόμενα δεκτά από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), το οποίο προβαίνει σε “αυτόνομη” ερμηνεία της έννοιας της “ποινής” (βλ., μεταξύ άλλων, Kurdon and Ivanov κατά Βουλγαρίας/31-5-2011), η ως άνω αρχή τυγχάνει εφαρμογής όχι μόνο επί ποινικών κυρώσεων, αλλά και επί σοβαρών κυρώσεων που προβλέπονται από τη διοικητική νομοθεσία και επιβάλλονται από τη διοίκηση ή από τα δικαστήρια (ΕΔΔΑ, Engel κατά Κάτω Χωρών/8-6-1976 – “κριτήρια Engel”). Προϋπόθεση όμως για την εφαρμογή της ως άνω αρχής είναι να συντρέχει το αμετάκλητο της καταδικαστικής ή αθωωτικής αποφάσεως, η ταυτότητα πράξεως-παραβάσεως (*idem*), ήτοι πραγματικά περιστατικά που κατά τα ουσιώδη στοιχεία τους παρουσιάζουν ενότητα τόπου και χρόνου και στα οποία εμπλέκεται το ίδιο υπαίτιο πρόσωπο (ΕΔΔΑ, Zolotoukhine κατά Ρωσίας/10-2-2009), ο κανόνας δικαίου και η επαπειλούμενη ποινή-κύρωση να απευθύνεται στο σύνολο ή σε ευρύτερο κύκλο πολιτών και να μην αφορά σε συγκεκριμένη ομάδα προσώπων που τελούν υπό ειδικό καθεστώς (βλ. μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, Ozturk κατά Γερμανίας/21-2-1984, Vagenas κατά Ελλάδος/ 23-8-2011) καθώς και ότι η κύρωση αποσκοπεί στον κολασμό και στην εν γένει νομική και ηθική αποδοκιμασία της συμπεριφοράς του υπαίτιου προσώπου (βλ. μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, Jussila κατά Φιλανδίας/23-11-2006, Hartburg-Muller κατά Αυστρίας/19-5-2013).

21. Η αρχή *non bis in idem* δεν τυγχάνει εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση. Σκοπός του επίμαχου καταλογισμού δεν είναι, κατά νόμο, ο κολασμός

και η εν γένει νομική και ηθική απαξία της συμπεριφοράς του υπαίτιου προσώπου και κατά τούτο δεν συνιστά κατά τη φύση και το χαρακτήρα του κύρωση ποινικής φύσεως, αλλά εντάσσεται (καταλογισμός) σε ένα προβλεπόμενο από το Σύνταγμα σύστημα δημόσιας παρακολούθησης και ελέγχου της περιουσιακής κατάστασης των υπευθύνων των μέσων ενημέρωσης και επιβάλλεται στις περιπτώσεις που τα ανωτέρω πρόσωπα δεν δύνανται να δικαιολογήσουν επαρκώς την πηγή προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων των οποίων εμφανίζονται ως δικαιούχοι (βλ. ως άνω στη σκέψη 7). Άλλωστε, δεν συντρέχει ταυτότητα παράβασης, δοθέντος ότι ως προς το ποινικό σκέλος ο αναιρεσείων καταδικάσθηκε, με την ως άνω απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών (.../2011), για την εξ αμελείας διάπραξη του εγκλήματος της υποβολής ανακριβούς δήλωσης περιουσιακής κατάστασης, ενώ ο επίδικος καταλογισμός αφορά στη μη δυνατότητά του να δικαιολογήσει τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών του στοιχείων. Επομένως, δεν συντρέχει ο αυτός νομικός χαρακτηρισμός κατά το εθνικό δίκαιο της συμπεριφοράς (*idem crimen*) ούτε ταυτότητα πραγματικών περιστατικών (*idem factum*). Επιπροσθέτως, οι περί πόθεν έσχες διατάξεις απευθύνονται σε περιορισμένο κύκλο πολιτών, ήτοι σε όσους υποχρεούνται σε υποβολή δηλώσεως περί της περιουσιακής τους κατάστασης (σχ. άρθρο 1 του ν. 3213/2003) και συνακολούθως σε κύκλο προσώπων που, εξαιτίας της θέσης τους είτε στον κρατικό μηχανισμό είτε στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τελούν υπό ειδικό νομικό καθεστώς. Τα αυτά δεχθέν και το δικάσαν Τμήμα, ορθώς, αν και με εν μέρει διαφορετική αιτιολογία, τις σχετικές διατάξεις ερμήνευσε και εφάρμοσε,

τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα από τον αναιρεσείοντα είναι νόμω αβάσιμα και απορριπτέα.

22. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 3213/2003, στην έννοια του περιουσιακού οφέλους το οποίο, συντρεχούσης περιπτώσεως, δύναται να καταλογισθεί εις βάρος του υποχρέου σε δήλωση περιουσιακής κατάστασης, εμπίπτει κάθε κτήση περιουσιακού στοιχείου που συνεπάγεται, έστω και στιγμιαία, αύξηση της περιουσίας αυτού. Επομένως, κατάθεση χρηματικού ποσού σε τράπεζα ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα, η οποία συνεπάγεται, έστω στη δεδομένη χρονική στιγμή της διενέργειάς της, αύξηση των καταθέσεων του ελεγχόμενου, εφόσον δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η νόμιμη προέλευση αυτής (κατάθεσης) εμπίπτει στην έννοια του καταλογιστέου περιουσιακού οφέλους, ανεξαρτήτως εάν το εν λόγω ποσό εξακολουθεί να υφίσταται ή όχι ως (πραγματικό) αποταμιευτικό υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους, αφού η ανάληψη και τυχόν ανάλωσή του για οιονδήποτε σκοπό, έστω και εντός ελάχιστου χρόνου από την κατάθεσή του, δεν αναιρεί τον ως άνω χαρακτήρα του. Εξάλλου, το Ελεγκτικό Συνέδριο, δια του αρμοδίου δικαστικού σχηματισμού (Τμήματος), καταλογίζει καθ' όλη την αξία του κάθε άδηλης προέλευσης περιουσιακό στοιχείο του οποίου δικαιούχος φέρεται ο υπόχρεος σε δήλωση περιουσιακής κατάστασης, αποκλείεται δε ο καταλογισμός του περιουσιακού αυτού στοιχείου μόνο στην περίπτωση που, στο πλαίσιο ποινικής δίκης, αυτό έχει ήδη δημευθεί (βλ. ως άνω άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 3213/2003).

23. Σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, ο υπό τη μορφή της παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας λόγος αναίρεσης και υπό την ειδικότερη αιτίαση της μη λήψης υπόψη πραγμάτων προταθέντων και εχόντων

ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, κατά τον οποίο το δικάσαν Τμήμα "δεν αξιολόγησε τη διοικητική επίλυση της διαφοράς μέσω της Επιτροπής του άρθρου 70Α του ΚΦΕ", ότι δηλαδή το φορολογητέο εισόδημα του αναιρεσεύοντος για το οικονομικό έτος 2008 (χρήση 2007) περιορίστηκε, με το .../2013 πρακτικό διοικητικής επίλυσης της διαφοράς φόρου εισοδήματος, από το ποσό των 4.095.099,50 ευρώ (στο οποίο είχε προσδιορισθεί αρχικώς) στο ποσό των 2.178.982,83 ευρώ, επί του οποίου βεβαιώθηκε συνολικός φόρος (κύριος και πρόσθετος) ύψους 1.433.162,12 ευρώ, καθώς και ότι εσφαλμένως καταλογίσθηκε για άδηλης προέλευσης εισόδημα, το οποίο δεν υπάρχει σε αυτό το ύψος σύμφωνα με τη φορολογική διοίκηση και την έκθεση της ΥΠ.Ε.Ε., τυγχάνει απορριπτέος ως αβάσιμος. Τούτο, γιατί, ανεξαρτήτως του ότι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης, το Τμήμα συνεκτίμησε τη φορολογική διαδικασία, η οποία πάντως δεν είχε ολοκληρωθεί κατά το χρόνο εκδίκασης της υπόθεσης (13-12-2012), σε κάθε περίπτωση, ο καταλογισμός του αναιρεσεύοντος με το ποσό των 4.973.500 ευρώ, αφορά στα άδηλης προέλευσης περιουσιακά αποκτήματα (καταθέσεις) αυτού και επομένως δεν ασκεί έννομη επιρροή ο, μετά την ολοκλήρωση της οικείας διαδικασίας και την έκδοση του .../2013 πρακτικού, μειωτικός επαναπροσδιορισμός από τη φορολογική διοίκηση του φορολογητέου εισοδήματός του για τη χρήση του έτους 2007, καθόσον δεν συνιστά καθεαυτόν δικαιολόγηση της νόμιμης προέλευσης του κατατεθέντος ως άνω ποσού.

24. Κατά τη γνώμη των Αντιπροέδρων Ιωάννη Σαρμά, Σωτηρίας Ντούνη και Άννας Λιγωμένου και των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη, Ασημίνας Σαντοριναίου, Σταματίου Πουλή, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα,

Βιργινίας Σκεύη και Αγγελικής Πανουτσακοπούλου, δοθέντος ότι ο αναιρεσείων τόσο στην κατ' έφεση, όσο και στην κατ' αναίρεση δίκη ζήτησε, επικουρικώς, τη μείωση του καταλογιστέου εις βάρος του ποσού και επικαλέσθηκε προς τούτο την ως άνω σημειωθείσα από 20-10-2008 αναφορά της ΥΠ.Ε.Ε. καθώς και το .../2013 πρακτικό διοικητικής επίλυσης της διαφοράς φόρου εισοδήματος, το δικάσαν Τμήμα εσφαλμένως έκανε δεκτή στο σύνολό της την από 17-11-2011 αίτηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και καταλόγισε τον ήδη αιτούντα με το ποσό των 4.973.500 ευρώ. Τούτο διότι, σύμφωνα με την ως άνω από 20-10-2008 αναφορά της ΥΠ.Ε.Ε. προς την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, ο ανωτέρω από το συνολικό ποσό των επίμαχων καταθέσεων (4.973.500 ευρώ) δικαιολόγησε, με βάση τις φορολογικές του δηλώσεις για τα οικονομικά έτη 1994 έως και 2007 (χρήσεις 1993 έως και 2006), συμπεριλαμβανομένου και του α' εξαμήνου του οικονομικού έτους 2008 (1.1.2007 έως 30.7.2007), εισόδημα ύψους 1.612.959,05 ευρώ, χωρίς από την προσβαλλόμενη απόφαση να γίνεται επίκληση κάποιας άλλης μεταγενέστερης έρευνας ή πορίσματος, που να διενεργήθηκαν είτε από τη διοίκηση είτε από τη Γενική Επιτροπεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και με τα οποία να αναιρείται η ως άνω αναφορά της ΥΠ.Ε.Ε.. Συνεπώς και λαμβανομένου υπόψη ότι ο υπόχρεος σε δήλωση περιουσιακής κατάστασης τυγχάνει καταλογιστέος με το μη δυνάμενο να δικαιολογηθεί η προέλευση περιουσιακό του όφελος και όχι με ό,τι τυχόν δεν δήλωσε, έπρεπε να γίνει εν μέρει δεκτή η αίτηση του Γενικού Επιτρόπου και το ύψος του καταλογισμού να περιορισθεί στο ποσό των 3.360.540,95 ευρώ (4.973.500 ευρώ – 1.612.959,05 ευρώ = 3.360.540,95 ευρώ).

25. Κατά την ειδικότερη επίσης γνώμη του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη, οι εν λόγω διατάξεις περί “πόθεν έσχες” επιβάλλουν την επιστροφή στο Δημόσιο του μη δυναμένου να δικαιολογηθεί από τον διοικούμενο περιουσιακού οφέλους στο σύνολό του και μόνον όμως αυτού, χωρίς η επιστροφή αυτή, εφόσον η κτήση του δεν αποδεικνύεται ότι είναι προϊόν εγκληματικής ενέργειας, να συνοδεύεται από επιπρόσθετες επιβαρύνσεις όπως είναι οι φορολογικές και η επιβολή επί του περιουσιακού αυτού οφέλους που επιστρέφεται φόρου εισοδήματος, αφού κάτι τέτοιο θα κατέληγε στο νομικά άτοπο, άδικο και προεχόντως ασύμβατο με τις προεκτεθείσες διατάξεις αποτέλεσμα για περιουσιακό όφελος που επιστρέφεται στο Δημόσιο και δεν παρέμεινε στην κατοχή του διοικουμένου, μολονότι δεν αποδείχτηκε ότι αυτό είναι προϊόν φοροδιαφυγής, ο διοικούμενος να πληρώνει φόρο καθιστάμενο έτσι το Δημόσιο πλουσιότερο άνευ νομίμου αιτίας. Κατ’ ακολουθίαν των ανωτέρω, εφόσον στην προκειμένη περίπτωση για το επίμαχο περιουσιακό όφελος ο αναιρεσείων υπήχθη σε φορολόγηση, το δικάσαν Τμήμα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών διατάξεων προβαίνοντας στον καταλογισμό του με το προαναφερθέν ποσό χωρίς να λάβει υπόψη του και να αφαιρέσει τον επιβληθέντα φόρο και για το λόγο αυτό η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως έπρεπε να γίνει δεκτή, να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και να αναπεμφθεί η υπόθεση στο Τμήμα για περαιτέρω έρευνα ως προς το σημείο αυτό. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

26. Κατά τη γνώμη του Αντιπροέδρου Ιωάννη Σαρμά, ο κοινός νομοθέτης δύναται μεν θεμιτώς κατά το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ να υπαγάγει τους υπεύθυνους των μέσων ενημέρωσης σε καθεστώς δημόσιας λογοδοσίας και

ευθύνης, όμως μόνον για τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτούν μετά την απόκτηση της ιδιότητας του υπευθύνου μέσου ενημέρωσης. Άλλως, επερχομένης συγχύσεως μεταξύ της περιουσίας αυτών που απεκτήθη πριν καταστούν υπεύθυνοι μέσου ενημέρωσης και περιουσίας που απεκτήθη μετά, θα υφίσταντο έλεγχο για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων ενώ δεν είχαν ακόμη συντρέξει στο πρόσωπό τους οι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν μια τόσο έντονη επέμβαση στο δικαίωμα κτήσεως ιδιοκτησίας ως αυτή που θεσπίζεται με το ένδικο νομοθέτημα. Επειδή δε η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση δεν εξέτασε την υπόθεση υπό την οπτική της κατά τα ανωτέρω κρίσιμης κατά την μειοψηφήσασα γνώμη διακρίσεως, η απόφαση αυτή πρέπει να αναιρεθεί και να αναπεμφθεί για περαιτέρω έρευνα στο Τμήμα, κατά μερική αποδοχή του δευτέρου εκ των προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως.

27. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και εφόσον δεν προβάλλεται άλλος λόγος αναιρέσεως, ούτε συντρέχει λόγος αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενος, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί και να διαταχθεί η κατάπτωση του παραβόλου που κατατέθηκε υπέρ του Δημοσίου (άρθρο 73 παρ. 4 του ν. 4129/2013).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως. Και

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου αναιρέσεως υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 29 Ιουνίου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΠΟΥΛΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 8 Μαρτίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ